

O, Azərbaycanın ilk baletinin müəllifi deyil. “Xəzər balladası” yarananacan Azərbaycan baleti artıq 30 ilə yaxın yol keçmişdi.

Amma hər halda Tofiq Bakıxanovun da imzası Azərbaycanın balet tarixində qalır can bir “ilk”lə bağlıdır. 1966-cı ildə o, “Xəzər balladası” adlı əsərini bitirəndə birinci Azərbaycan baleti – Əfrasiyab Bədəlbaylinin 1939-cu ildə tamamladığı “Qız qalası” artıq musiqi mühitimizdə çoxdan yerini tutmuşdu.

Hərçənd baletimizin tarixi bir qədər də erkən başlana və “Qız qalası” birinci olmaya bilirdi. Çünki hələ XX əsrin ikinci onilliyinin sonlarında Müslüm Maqomayev “Dəli Muxtar” adlı balet üzərində işləyirdi.

1980-ci illərin ortalarında Üzeyir bəyin silahdaşı, onunla əl-ələ, çiyn-çiyninə XX yüzildə operamızın beşiyi başında duranlardan olmuş Müslüm bəy haqqında kitabımı yazarkən onun ikiqat adasının – nəvəsi müğənni Müslüm Maqomayevin mənə verdiyi arxivni araşdırır, bəstəkarın əlyazmalarını vərəqləyirdim.

Və o gedişatda “Dəli Muxtar” baletinin librettosunu da görmüşdüm, ayrı-ayrı parçalarının not yazılarını da. Lakin amansız dövr Müslüm bəyi çərlədərək vərəmə mübtəla etmişdi, yolu erkən qırılmışdı. Müslüm Maqomayevin yaşam möhlətinin insafsızca gödək olması ilə ilk Azərbaycan baletinin yaranması da bu minvalla təxirə düşmüşdü.

1940-cı il aprelin 18-də premyerası sənət həyatımızda böyük təntənəyə çevrilən “Qız qalası” ilə “Xəzər balladası”nın 1968-ci il yanvarın 21-də gerçəkləşən birinci tamaşası arasındakı müddətdə Azərbaycan bəstəkarları milli baletin xeyli cazibədar örnəklərini yaratmışdılar.

Qara Qarayevin 1952-ci ildə tamaşaçılarla görüşən “Yeddi gözəl”i, 1958-ci ildə yaratdığı “İldırımlı yollarla”-sı, Soltan Hacıbəyovun elə həmin ildə doğulmuş “Gülşən”i, Arif Məlikovun 1961-ci ildə həyat vəsiqəsi almış “Məhəbbət əfsanəsi” Azərbaycan baletinin şöhrətini qısa zaman içərisində dünyaya yaymışdı.

Beləcə, Azərbaycan bir neçə onilin içərisində Avropanın yüzillərə qət etdiyi məsafəni ildırım sürəti ilə aşaraq, arxada qalan yolun təcrübələrindən bəhrələnmiş, səhnəyə gəldiyi ilk çağlardan dünya balet xəzinəsinin incilərinə çevrilən əsərlərə sahib olmuşdu.

Başqa sözlə, böyük musiqiyə gələndən sonra bəstəçiliyin bütün forma və janrlarında bacarığını sınağa çəhd etmiş Tofiq Bakıxanov baletə üz tutanda bu sənət, yaşı az olsa da, Azərbaycan musiqisində oturmuş istiqamətlərdən biri sayılırdı.

Və Tofiq Bakıxanov Azərbaycan baletinin tərcümeyi-halına öz ilkini əlavə etdi. Birinci baletini – “Xəzər balladası”-nı yazdı və bununla da Azərbaycanın ilk birlərdəli baleti dünyaya gəldi.

Başqalarında vardı, bizdə yox idi və bu əsərlə həm də Azərbaycan musiqisində təzə bir ənənə yarandı – birlərdəli balet ənənəsi.

İllər keçəcək, qısa ömrünün son, nisbətən qayğısız, səksəkəsiz parçasını Azərbaycanda yaşamış, Mordəkanda keçirdiyi aylar boyunca yurdumuza və xalqımıza qəlbən vurulmuş, Bakıya hərərətli misralar həsr etmiş, yaradıcılığının ən parlaq səhifələrindən olan “Fars motivləri”ni də elə Abşeron aşxamlarının həzinliyində qələmə almış rus şairi Sergey Yeseninin məhz həmin seirlər silsiləsindən ilhamlanaraq 1976-cı ildə Tofiq Bakıxanov “Şərq poeması”, 1991-ci ildə dahi Nizaminin “Sirlər xəzinəsi”nin əlvan və müdrik dünyasını-nin təsiri ilə “Xeyir və Şər” adlı daha bir baletini bəstələyəcək.

Lakin Tofiq Bakıxanovun açdığı yol, yaratdığı dəblə elə həmin onillər ərzində müxtəlif yaş nəsillərinə mənsub digər neçə Azərbaycan bəstəkarı da birlərdəli baletlərini yaradacaq.

Fəqət insan kimi, hər əsərin də öz taleyi olur. Hər bir əsərin də elə adam sayaq baxtlısı, baxtsizı var. “Xəzər balladası” Xalq artisti Tofiq Bakıxanovun bütün əsərləri arasında işi ən avand gətirəni, ayağı ən yüngül olanıdır –

desək, yanılmazıq.

Əsərin fərdi məziyyətləri öz yerində, “Xəzər balladası”na Əlahəzrət Təsədüf də çox kömək etdi!

Konservatoriyanı bitirdikdən az sonra Tofiq Bakıxanov bir neçə başqa gənc həmkarı ilə birlikdə həm dincəlmək, həm yaradıcılıqla məşğul olmaqçün Moskva ətrafındakı Yaradıcılıq evinə göndərilibmiş. Vaxtı boş keçirmir, tələbəklikdən sonrakı ilk böyük əsərini, ikinci simfoniyasını yazır.

SSRI Bəstəkarlar İttifaqında əsəri dinləyirlər, bəyənilər, dərhal müqavilə bağlayırlar, qonorar da ödəyirlər və üstəlik, Ümumittifaq Radiosunun Böyük Simfonik Orkestrinin ifasında lentə də alırlar.

Bakıya qayıdan kimi Tofiq sevincək bu əhvalatı müəllimi Qara Qarayevə danışır və ustada artıq tələbəklikdən sonra müstəqil olaraq yazdığı ilk əsərinin lentini də səsləndirir.

Yetirmələrinin yaradıcılığında ən diqqətləyi cəhətləri son dərəcə həssaslıq və dəqiqliklə tutaraq, onlara qabiliyyətlərinə, istedadlarına uyğun olaraq, məhz hansı istiqamətdə işləməyin lazım gəldiyi barədə verdiyi tövsiyə və məsləhətlərdə misilsiz olan Qara Əbülfəz oğlu bu dəfə də tam

nin “Abşeron” romanı, kinorejissorlar Lətif Səfərovun “Bəxtiyar”, Ağarza Quliyevin “Qara daşlar”, Roman Karmen, İmran Qasimov, Cavanşir Məmmədovun “Xəzər neftçiləri haqqında dastan”, Arif Nərimanbəyovun “İnsan məskən salır”, Həsən Seyidbəylinin “Möcüzələr adası” filmləri, Böyükəgə Mirzəzadənin “Xəzər neftçiləri”, Tahir Salahovun

“Növbədən qayıdanlar”, Tofiq Cavado-vun “Neftçilər” tabloları, heykəltəraşlar Əmər Eldarovun, Mirələsgər Mirqasımovun, Məmmədnicat Salahovun və neçə-neçə başqasının bu mövzudakı kompozisiyaları və Azərbaycan bəstəkarlarının sayıb qurtarmaq olmayan bir-birindən eşidimli neçə gözəl nəğməsinə bütün başqa sənət məziyyətlərindən savayı bir romantiklik xasdır ki, Tofiq Bakıxanovun “Xəzər balladası”nda da həmin ruh əvvəldən sonacən duyulmaqdadır.

Bu əsərin səciyyəvi və həm də yeni yanaşma tərzini ifadə edən cəhətlərindən biri də o idi ki, səhnədə yalnız neftçi surətləri görünmürdü.

Onsuz da əfişadakı xəsis dəqiqləşdirmələr anladırkı ki, “Xəzər balladası”nda cəmi 7 neftçi surəti var.

İlk tamaşada R.Zeynalov, T.Məmmədov, R.Arifulin, Q.Dolnakov, A.Polonski, K.Ryumın dənizin hər

rəqslərin vasitəsilə istedadla həll etmişdilər.

Tamaşaya bədii tərtibat vermış İzzət Seyidova əlvan dekorasiyalara çox uymayaraq xəsis rənglərin və dəqiq tapılmış detalların, fondakı əngin dənizin vasitəsilə bu təəssüratı bir qədər də tamamlayır, dolğunlaşdırırdı.

1968-ci ilin başlanğıcında “Xəzər balladası” Bakıda uğurla ifa edildikdən bir qədər sonra yalnız musiqi tariximizdə deyil, bütövlükdə mədəniyyət həyatımızda, bir az da geniş götürsək, ictimai-siyasi gerçəkliyimizdə o dövr üçün büsbütün gözlənilməz, qey-ri-adi olan fərəhli hadisə baş verir.

1969-cu ilin fevralında Parisdəki “Şanz Elize” teatrının direktoru Jan Roben, Fransaıya sovet balet artistlərinin qastrolunun təşkili ilə məşğul olan, Paris Ədəbiyyat və Sənət Agentliyinin impressariosu Andre Tomazo və Monte-Karlo baletinin bədii rəhbəri Yuliy Alqarov Bakıya gəlirlər.

Paytaxtımıza yetişənəcən onlar Sovet İttifaqının digər respublikalarında da olmuş, orada da Opera və Balet teatrlarında milli balet nümunələrinə tamaşa etmişdilər. Məqsəd Parisdə keçiriləcək VII Beynəlxalq Xoreoqrafiya Festi-valına sovet baletini təmsil və təqdim

Qara Qarayev Azərbaycan baletinin Parisdəki uğurundan bəhs edərkən bunu bütövlükdə Azərbaycan mədəniyyətinin dolğun, bitkin mənzərəsinin avropalılara təqdim edilməsi kimi dəyərləndirirdi.

Oğlu Fərəc Qarayevin “Qobustan kölgələri” və tələbəsi Tofiq Bakıxanovun “Xəzər balladası” baletlərinə işarəylə həmin həqiqəti belə təsdiqləyirdi: “Tələbkər Paris tamaşaçıları qarşısında sanki qısa şəkildə xalqımızın tarixi – qədim Qobustandan başlamış Neft Daşlarına kimi inkişaf dövrü canlandı”.

Vurğulanmaya bilmirəm. Sovet dövrü, dəmir pərdə ardındaydıq.

Və Fransanın məşhur “Le Monde” qəzeti “Xəzər balladası”na qiymət verir: “Bu əsər həqiqətən dəniz neftçilərinin həyatından bəhs edən bir himndir”.

Bu bircə cümlənin sevinci bəstəkarın Parisdən Bakıya təyyarə ilə deyil, elə özünün öz kimi qanad açıb uçmasına yetərli idi!

Parisin dillər əzbəri, əbədi turist məskəni Yelisey Çöllərindəki min yerli və həmin aşxam insanla ləblələb dolu “Şanz Elize” Teatrında Azərbaycan balet ustalarının ilk çıxışı dekabrın 1-də axşam saat 9-da başlanmışdı.

Parislə Bakının vaxt fərqi 3 saatdır.

Deməli, tamaşa başlananda bizdə artıq gecə 12 imiş.

Və dekabrın 2-də Bakıda, o zaman respublikanın əsas qəzeti olan “Kommunist”də “Paris alqışlayır. Paris valeh olur” adlı məqalə dərc edilmişdi.

Ölkələr arasındakı vaxt fərqini, həmin dövrün məhdud xarici rabitə imkanları və sərt yerli nəşriyyat şərtlərini nəzərə alsaq, bu heyratlı dərəcədə operativ dərcetmə yalnız redaksiya işçilərinin fədakarlığı sayəsində mümkünləşmişdi.

Söz yox, SSRI-nin baş informasiya rəpuru TASS (SITA) elə gecə ilə sovet sənətkarlarının zəfəri barədə xəbəri hazırlamışdı və Bakıdan gedən nümayəndə heyətinin sırasında mətbuat işçiləri də vardı. Lakin tamaşa Bakı vaxtı ilə gecə 3 radələrində bitmişdi. O vaxtlar da xariclə telefon əlaqəsi yaratmaq asan deyildi.

Xatirindədir ki, vətəndaşlar Bakıdan xariclə telefonla danışa bilməkcün sifariş edib 1-2 gün gözləməli idilər. Həmin 1-2 günün də hansı saatında səni birləşdirəcəkləri son anacan naməlum qalırdı.

Səhər, ya günorta, yaxud gecənin bir ələmi telefonun çalına bilirdi ki, “Xəzər balladası”-nı seyr edib dinləyən kimi “hə” deyirlər.

Daha iki əsər də seçilir: Fərəc Qarayevin “Qobustan kölgələri”, bir də Rauf Hacıyevin “Azərbaycan süitəsi”.

Azərbaycan balet truppasına Moskva və Leningrad (indi Sankt-Peterburq) teatrlarından bir neçə ifaçı əlavə edərək gücləndirilmiş heyətlə hər üç baleti festivalın programına daxil edirlər.

Təsəvvür edin sovet zamanlarını, sərhədlərin “dəmir pərdəli” çağlarını, xaricə get-gəllərin nadir, əcnəbi səhnələrdə əsər nümayiş etdirməyin hər sənətkar üçün sıradan olmayan hadisəyə və təbii ki, xoşbəxtliyə çevrildiyi ayyamları.

Son 20 ilə yaxın müddətdə az qala hər ayda bir-iki dəfə səfər etdiyim Parisə mənim yolum ilk dəfə 1995-ci ilin Novruz günləri ərafəsində düşmüşdü.

Artıq nə SSRİ vardı, nə qapalı sərhədlər – müstəqil idik. Bununla belə, Paris mənzərələrinin, Paris ab-havasının həsrəti içərimizdə o qədər çox idi ki, xatırlayırəm, mərhum istedadlı jurnalist dostum İbrahim Şükürovla Parisdəki birinci gecəmizdə səhərədək yatmadıq, kiçik-küçə, xiyaban-xiyaban gəzib-dolaşdıq...

İndi siz göz önünə gətirin 1969-cu ilin dekabrını! Və nə az, nə çox – bir aylıq Fransa turnesini!

O nümayəndə heyətinin tərkibindəkilərdən biri, hadisələrin canlı şahidi, filosof təbiətli dahi bəstəkar

rını bu misilsiz nailiyyət münasibətilə ürəkdən təbrik etmişdi.

Süleyman Rüstəm öz azərbaycanlımız idi, vətənpərvər bir şəxs idi, uğur Azərbaycanı kimi və onun fərəhi, köksünə sığmayan iftixarı, daşan şadlığı anlaşılandır.

Amma bizim balet ustalarını birinci dəfə seyr edən, onlara qədər dünyanın çox məşhur balet ustalarını alqışlamış fransız da elə təxminən şair Süleyman kimi ilhama gəlmişdi axı!

Tamaşadan sonra “Le Monde” qəzetində “Xəzər balladası” haqqında təəssüratlarını bölüşən Alin Jakob görmüş və duymuş olduqlarını şairinə bir dillə belə yekunlaşdırırdı: “Od pükürkən əjdahalarla mübarizə aparaq qalib gələn çox qanadlı atlıların xələfi olan qəhrəman neftçiləri vəsf edən ilhamlı əsər...”

SSRI-də – bu dövlətin ömrünün lap bitəcəyində də, əvvəlki onillərdə də Ermənistana və Azərbaycana münasibət, onların və bunların imtiyazları tam fərqli idi. Ermənilər həmişə Kremlə bir köynək yaxın olmuşdular. Və onları xaricə çıxışları da bizə nisbətən sovet dönamində daha az məncəli idi. İçəridəkilər öz yerində, təbii ki, erməni lobbisi bu işlərə kənardan öz köməyini də, təsirini də göstərirdi.

Və bu valeh sətirilər artıq Azərbaycan yox, bütün sovet operasının nailiyyəti kimi Moskvada çıxan ən nüfuzlu iki ölkə qəzetindən birində – “İzvestiya”da da də əksini tapmışdı (7 dekabr, 1969).

Sanki dərisqal, havası kəşif otağın pəncərələri, qapıları taybatay açılır, saf, ətirli yaz havası, gur işıq səli dolur içəri. Azadlığın, asudəliyin, genişliyin, sən olmağın, millət olmağın dadını, rayihəsini bütün əsəb tellərinlə duyursan.

İndi işıqlı xatirələri xeyli uzaqlardan sayırşan 1969-cu ilin dekabr günlərində Fransaıya təşrif gətirmiş Azərbaycan sənətkarları və ziyalıları ürəyə sığal çəkən bu xoş əhvalə köklənmişdilər. Həmin günlərdən illər ötəndən sonra da o səfərin iştirakçılarından hansı ilə Paris günləri haqda söhbətim olmuşdusa, köks dolusu, belə uzun vaxt sovuşandan sonra da soyumamış həyəcanla danışmışdılar.

Allah şahidi Ənər! Həmin səfərdə o da olmuşdu, qayından sonra təzəcə nəşrə başlayan “Qobustan”da “Gəzməyə qürbət ölkə” adlı təsirli bir esse də yazmışdı.

Həmin məqaləni yazanda, yol təəssüratlarını isti-isti bölüşəndə Anar cavan oğlandı, 32 yaşı vardı. İndi 80-i arxada qoyub, Dindir, yarım əsr əvvəlki həmin anlarının duyğularını, yaşıantılarını yenə elə həminki rıqqətlə, şövlə bölüşəcək.

Son illərdə Parisə hər gedişimdə görüşdüyüm, mənə illər boyu mühacirətimizin çox hekayətlərini söyləmiş, çox arxivlərini başlaslamış Qədir Süleyman nağıl ələyirdi ki, Azərbaycan baletinin Fransa səfəri həyatımı dəyişdi.

“İnanmırdı ki, bir də haçansa Vətəni görərik. Vətən özü Parisə gəlmişdi. Elə bil buzlar ərimişdi, təlsim sınımışdı. Biletlər çox baha idi. Amma kim idi qiymətə baxan! Bütün tamaşalara gəlirdik. Əllərimiz yorulana qədər əl çalırıdıq... Sonra yol açıldı. Çox keçmədən Niyazi da gəldi Parisə”.

Qədir dayı Azərbaycan baletinin Paris səfəri əsnasında Rauf Hacıyevlə yaxından tanış olmuşdu.

Rauf müəllim Zərdabi nəslilə bağlı idi. Əlimərdən bəy Topçubaşovun həyat yoldaşı Pori xanım Məlikova isə Zərdabının qızı idi. Balet gələndə hələ Əlimərdən bəyin oğlu, Sorbon Universitetinin professoru Ələkbər bəy sağ idi. Qədir dayı xatırlayırdı: “Rauf qorxa-qorxa olsa da, onunla görüşdü. Niyazinin gəlşiləri mütəmaddiləşəndən sonra isə vəziyyət dəyişdi. Heydər Əliyev Niyaziyə demişdi ki, dəvət elə, gəlsinlər, heç bir problem olmayacaq. Ələkbər bəy də istəyirdi gəlsin Bakıya. Amma ömür vəfa etmədi.

Ceyhun Hacıbəylinin oğlu Temuçin də, mən də Niyazinin qonağı olaraq uzun illərin həsrətindən sonra Bakıya gələ bildik. Dəmir qapını ilk açansa Azərbaycan baletinin gəlişi olmuşdu!..”

...Öz yaşı 90-a çatmadıca da olan ata – Tofiq Bakıxanov – 50-sini başa vuran balasının – “Xəzər balladası”nın – ayaqları üstə möhkəm dayandığını, yenə səhnədə olduğunu görərkə qürəllənir, bu əziz övladının 1-2 yaşı olanda atdığı qədəmlərə necə sevinirdisə onun indiki uğurlu addımlarına da elə o təhər fərəhlənir, həmin səbəbdən də nə ruh-dan və kökdən düşür, nə qocalır.

...Bir zamanlar musiqişünas professor Elmira Abbasova Tofiq Bakıxanovun “Xəzər balladası”-nı “balet-novel-la”, “balet-poema” adlandırmışdı.

Ömrünün yarım əsrini başa vurmuş, bəxtiyar səhnə həyatının altıncı onilini başlamış “Xəzər balladası” yalnız məzmunu, musiqisi, siqləti ilə deyil, elə taleyi, yaşadığı hadisələr, insanlarla dolu tərcümeyi-haliyla da həm novellaya bənzəyir, həm şeirə, poemaya oxşayır. Həm də maraqlı bir hekayətə. Azımdur ki, bu novella, bu seir, bu nəğmə, bu hekayət elə beləcə hələ çox illər davam etsin.

Və bunu da çox, lap çox istəyirəm ki, bu baletin 60 yaşıma da ən azı indiki kimi qıvrıq, gümrəh, içərisi qaynar həvəsle, həyat eşqi ilə çağlayan əziz Tofiq müəllimlə birgə bayram edək!

Rafael HÜSEYNOV, akademik

Tofiq Bakıxanovun Xəzər himni

şılağıma tab gətirərək Xəzərin təkindən “qara qızıl” çıxaran cəsur neftçilər idilər. Səhnədəki ifaçılarsa çox idi axı!

O tamaşa ilə bağlı “hansı rolu oynamırdın” sualını cavablandırarkən T.Məmmədova, L.Pavlin, V.Tarasova, T.Şirəliyeva eyni cavabı verə bilirdilər. Çünki onlar hamısı birgə bircə surəti yaradırdılar. Onlar Neft idilər!

Y.Əlikişizadə, S.Feyzullayeva, S.Burdakova, O.Pavlova... isə gah Xəzri olurdular, gah Gilavar, gah Dəniz olurdular, gah şah qalxan Alov.

Maqamı gəldikcə isə bu nərmənəzik xanımlar xoreoqrafiyanın gücü ilə buruğa da, qazma dəzgəhlarına da, estakadaya da çevrilirdilər.

Və bir də vardı qağayılar... Üfüqə qovuşmuş kimi nəhayətə, sonsuz görünən dənizin qırçın ləpələrinə qonacaq qədər sulara yaxınlaşır, sonra yenidən qanadlarını geniş açaraq içəridə görək nəbz kimi bir şairənəlik də döyünə! Həm də görək qorxmaz, cəsəratlı, qəhrəmanlıq göstərməyə daxilən hazır olasan!

Heyratlı cazibəsi ilə daim cəsur insanları özünə doğru çəkmış dəniz neftçiliyi elə sənət adamlarımızı da həmişə cəlb etmişdir. XX yüzilin böyük Azərbaycan rəssamlarının, heykəltəraşlarının, ədəblərinin, kino xadimlərinin, musiqiçilərinin əksərinin yaradıcılığında bu mövzu yer alır və Azərbaycan mədəniyyətinin bir silsiləyə çevrilmiş yaşayan örnəkləri elə Xəzər neftçilərinin rəşadətli əməyi və məcəralı həyat yolundan bəhs edir. Mehdi Hüseyn

edəcək ən yaxşı nümunələri və ifaçıları seçmək idi.

“Xəzər balladası”-nı seyr edib dinləyən kimi “hə” deyirlər.

Daha iki əsər də seçilir: Fərəc Qarayevin “Qobustan kölgələri”, bir də Rauf Hacıyevin “Azərbaycan süitəsi”.

Azərbaycan balet truppasına Moskva və Leningrad (indi Sankt-Peterburq) teatrlarından bir neçə ifaçı əlavə edərək gücləndirilmiş heyətlə hər üç baleti festivalın programına daxil edirlər.

Təsəvvür edin sovet zamanlarını, sərhədlərin “dəmir pərdəli” çağlarını, xaricə get-gəllərin nadir, əcnəbi səhnələrdə əsər nümayiş etdirməyin hər sənətkar üçün sıradan olmayan hadisəyə və təbii ki, xoşbəxtliyə çevrildiyi ayyamları.

Son 20 ilə yaxın müddətdə az qala hər ayda bir-iki dəfə səfər etdiyim Parisə mənim yolum ilk dəfə 1995-ci ilin Novruz günləri ərafəsində düşmüşdü.

Artıq nə SSRİ vardı, nə qapalı sərhədlər – müstəqil idik. Bununla belə, Paris mənzərələrinin, Paris ab-havasının həsrəti içərimizdə o qədər çox idi ki, xatırlayırəm, mərhum istedadlı jurnalist dostum İbrahim Şükürovla Parisdəki birinci gecəmizdə səhərədək yatmadıq, kiçik-küçə, xiyaban-xiyaban gəzib-dolaşdıq...

İndi siz göz önünə gətirin 1969-cu ilin dekabrını! Və nə az, nə çox – bir aylıq Fransa turnesini!

O nümayəndə heyətinin tərkibindəkilərdən biri, hadisələrin canlı şahidi, filosof təbiətli dahi bəstəkar